

<p><b>Nazwa projektu</b> Ustawa o cmentarzach i chowaniu zmarłych</p> <p><b>Ministerstwo wiodące i ministerstwa współpracujące</b> Kancelaria Prezesa Rady Ministrów</p> <p><b>Osoba odpowiedzialna za projekt</b> Pan Wojciech Labuda, Pełnomocnik Prezesa Rady Ministrów do spraw reformy regulacji administracyjnych związanych z ruchem naturalnym ludności i ochrony miejsc pamięci</p> <p><b>Kontakt do opiekuna merytorycznego projektu</b> Pan Wojciech Labuda, Pełnomocnik Prezesa Rady Ministrów do spraw reformy regulacji administracyjnych związanych z ruchem naturalnym ludności i ochrony miejsc pamięci, Pełnomocnik.WL@kprm.gov.pl</p>	<p><b>Data sporządzenia</b> 17.03.2023 r.</p> <p><b>Źródło:</b> Inicjatywa własna</p> <p><b>Nr w wykazie prac Rady Ministrów:</b> UD 278</p>
--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------	----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------

## OCENA SKUTKÓW REGULACJI

### 1. Jaki problem jest rozwiązywany?

Zasadniczym celem proponowanej Ustawy o cmentarzach i chowaniu zmarłych jest zastąpienie dotychczas obowiązującego prawa regulowanego w Ustawie z dnia 31 stycznia 1959 r. o cmentarzach i chowaniu zmarłych (Dz.U. z 2020 r. poz. 1947) – akcie prawnym, które powstał w zupełnie innej rzeczywistości prawnej, organizacyjnej i jest obecnie nieadekwatny do stanu stosunków społecznych oraz prawnych.

Dotychczasowe brzmienie przepisów ustawy o cmentarzach i chowaniu zmarłych oraz jej aktu wykonawczego – w szczególności rozporządzenia Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej z dnia 3 sierpnia 1961 r. w sprawie stwierdzenia zgonu i jego przyczyny (Dz. U. poz. 202) – budziły liczne problemy wykonawcze i wątpliwości interpretacyjne przy ich stosowaniu oraz wymagały doprecyzowania, na co wskazywały jednostki samorządu terytorialnego oraz samorząd lekarski występujące m.in. do ministra właściwego do spraw zdrowia z postulatem uregulowania kwestii spornych oraz uzupełnienia o rozwiązania merytoryczne odnośnie niektórych przepisów.

Od chwili wypracowania obecnie obowiązujących rozwiązań regulujących kwestię cmentarzy i chowania zmarłych, zawartych w ustawie z dnia 31 stycznia 1959 r. o cmentarzach i chowaniu zmarłych (Dz. U. z 2017 r. poz. 912) nastąpiły intensywne zmiany społeczne, obyczajowe i techniczne, a także zmieniły się uregulowania prawa międzynarodowego m.in. w zakresie międzynarodowego transportu zwłok lub zwalczania chorób zakaźnych.

Zwiększyła się mobilność społeczeństwa, także zagraniczna, oraz zaostrzyły się zalecenia dotyczące zwalczania chorób zakaźnych. Generuje to szereg kłopotów dla obywateli usiłujących sprowadzić zwłoki bliskich z zagranicy.

Oprócz wyżej wymienionych zmian należy wspomnieć, iż ustawa z dnia 31 stycznia 1959 r. o cmentarzach i chowaniu zmarłych jest napisana zgodnie z zasadami techniki legislacyjnej lat 50-tych XX wieku i próby tworzenia bądź aktualizowania przepisów wykonawczych na podstawie upoważnień ustawowych w niej zawartych napotyka zarzut niekonstytucyjności. Ustawa ta powieliła rozwiązania oraz, w znacznej mierze, język ustawy z dnia 17 marca 1932 r. o chowaniu zmarłych i stwierdzaniu przyczyny zgonu (Dz. U. poz. 359, z późn. zm.).

Do najważniejszych krytycznych uwag należą:

- niska jakość i długi czas przetwarzania danych o przyczynach zgonów w Polsce, wynikająca m.in. ze sposobu zbierania informacji w formie papierowych kart zgonu;
- problemy ze znalezieniem osoby odpowiedzialnej za stwierdzenie zgonu w przypadku zgonów poza szpitalem;
- procedury związane z pochówkiem i rejestracją zgonów są obciążające dla obywateli, lekarzy i administracji, przede wszystkim z uwagi na sposób przekazywania danych w formie papierowej i brak optymalnego wykorzystania państwowych zasobów danych;
- brak precyzyjnych regulacji dotyczących rezerwacji miejsca pochówku, prawa do grobu, prawa do organizacji pochówku, likwidacji cmentarza czy likwidacji grobu.
- brak uregulowania pochówków poza terenem cmentarzy;
- anachroniczne przepisy dotyczące organizacji pogrzebów państwowych;
- brak danych o liczbie i lokalizacji cmentarzy, w tym szczególnie cmentarzy historycznych;
- nieoptymalne wykorzystanie państwowych zasobów danych dotyczących grobów i cmentarzy o szczególnym charakterze pod kątem wymiany informacji z właścicielami cmentarzy;
- brak instrumentów ochrony grobów osób zasłużonych dla Rzeczypospolitej Polskiej;
- brak dokładnego uregulowania funkcjonowania przedsiębiorstw w branży pogrzebowej.

Na problemy te i inne zwracają uwagę od wielu lat instytucje państwowe, postulujące uchwalenie nowych zasad prawnych, m.in. Najwyższa Izba Kontroli w raportach z 2016 r. (cmentarze komunalne) i 2018 r. (cmentarze wojenne), Rzecznik Praw Obywatelskich, Rzecznik Praw Dziecka, ale też organizacje pozarządowe i branżowe.

Prace nad opracowanie nowych regulacji prawnych w przedmiotowym zakresie były już prowadzone w okresie 2015-2019. Efektem był Projekt ustawy o stwierdzaniu, dokumentowaniu i rejestracji zgonów (UD369), Jednocześnie prowadzono odrębnie prace nad Projektem ustawy o cmentarzach i chowaniu zmarłych (UD294). Żaden z projektów nie został

ukończony. Stąd też konieczne okazało się podjęcie prac na nowo. Wypracowane wówczas rozwiązania w dużej mierze zostały przeniesione do niniejszego projektu, z uwzględnieniem jednak postępu w zakresie cyfryzacji administracji i służby zdrowia, a także doświadczenia z epidemii Covid-19.

W celu realizacji prac legislacyjnych, mających interdyscyplinarny i międzyresortowy charakter, na mocy Zarządzenia nr 9 Prezesa Rady Ministrów z dnia 5 lutego 2021 r. ustawiono Pełnomocnika Prezesa Rady Ministrów do spraw reformy regulacji administracyjnych związanych z ruchem naturalnym ludności i ochrony miejsc pamięci – którego zadaniem było wypracowanie, w uzgodnieniu z właściwymi ze względu na przedmiot działalności Pełnomocnika ministrami, propozycji zmian legislacyjnych oraz proceduralnych związanych z ruchem naturalnym ludności, w tym z rejestracją zdarzeń związanych z ruchem naturalnym ludności, oraz ochroną miejsc pamięci. Efektem prac jest przedmiotowy projekt ustawy.

## **2. Rekomendowane rozwiązanie, w tym planowane narzędzia interwencji, i oczekiwany efekt**

Niniejszy projekt ma na celu odpowiedzieć na szereg zidentyfikowanych problemów oraz w sposób kompleksowy uregulować sferę tzw. prawa pośmiertnego, obejmującego zagadnienia takie jak stwierdzanie, dokumentowanie i rejestracja zgonów, chowanie zmarłych, prawo do grobu, funkcjonowanie cmentarzy i tzw. branży firm pogrzebowych. Do celów ustawy należy wprowadzenie takich regulacji, które umożliwią organom państwowym uzyskanie pełnej i wiarygodnej informacji na temat przyczyn zgonów – także w sposób zdecydowanie szybszy niż obecnie i przy optymalnym wykorzystaniu istniejących państwowych zasobów informacji. Procedury administracyjne związane z pochówkiem staną się zdecydowanie mniej uciążliwe dla obywateli, m.in. dzięki elektronicznej rejestracji procedur związanych z dokumentowaniem zgonów. Projektodawca postawił sobie za cel również ujednoczenie przepisów dotyczących cmentarzy, w tym cmentarzy wojennych, tak by były one spójne i odwoływały się do tej samej pojęć prawnych. Intencją jest również wprowadzenie jednoznacznych definicji i zakresów przedmiotowych i podmiotowych podstawowych pojęć, takich jak prawo do grobu. Zamysłem projektodawcy jest również lepsza ochrona grobów i cmentarzy wojennych, grobów weteranów walk o niepodległość, ale też grobów osób zasłużonych także na innych polach aktywności – dzięki wprowadzeniu nowych mechanizmów działania organów państwowych i przy upowszechnieniu informacji o ich lokalizacji. Istotnym celem jest też wprowadzenie uregulowanie funkcjonowania przedsiębiorstw w branży pogrzebowej, prowadzących działalność wrażliwą ze względów sanitarnych, ale i ogólnoludzkich.

Do kluczowych rozwiązań, które znajdują się w projekcie należy:

- uregulowanie materii znajdującej się obecnie w ustawie o cmentarzach i chowaniu zmarłych, ustawie o grobach i cmentarzach wojennych oraz ustawie o grobach weteranów walk o wolność i niepodległość Polski w dwóch spójnych aktach prawnych;
- jednoznaczne określenie odpowiedzialności i zakresu czynności związanych ze stwierdzaniem i dokumentowaniem zgonów – w zamyśle projektodawcy osoba wezwana przez obywatela lub inny uprawniony podmiot powinna podjąć się stwierdzenia i udokumentowania zgonu;
- wprowadzenie instytucji koronera;
- wprowadzenie elektronicznej karty zgonu oraz elektronicznej karty urodzenia z adnotacją o martwym urodzeniu;
- wprowadzenie jednoznacznych definicji, zakresu podmiotowego i przedmiotowego prawa do organizacji pochówku, prawa rezerwacji miejsca pochówku oraz prawa do grobu;
- uregulowanie zasad postępowania ze zwłokami, szczątkami ludzkimi i popiołami ludzkimi – w tym w szczególności możliwości dokonywania pochówków poza cmentarzami, zasad postępowania na cmentarzach i w krematoriach, a także pogrzebów na morzu;
- uregulowanie zasad międzynarodowego transportu zwłok, szczątków ludzkich i popiołów ludzkich;
- uregulowanie zasad zakładania, rozszerzania, utrzymywania i likwidacji cmentarzy;
- umożliwienie zakładania cmentarzy poza terenem danej gminy;
- określenie minimalnych wymogów w zakresie wyposażenia cmentarza;
- modyfikacja zasad związanych z odległościami cmentarzy od zabudowy;
- wprowadzenie jednoznacznych zasad likwidacji grobów;
- wprowadzenie elektronicznych ksiąg cmentarnych, centralnej bazy danych obejmującej informacje o grobach i miejscach spoczynku oraz rejestru cmentarzy;
- włączenie do elektronicznej ewidencji cmentarnej informacji pochodzącej z Systemu Odznaczeń Państwowych, rejestru zabytków, ewidencji zabytków, ewidencji grobów i cmentarzy wojennych, ewidencji grobów weteranów walk o wolność i niepodległość Polski;
- uregulowanie sytuacji wszystkich cmentarzy i innych nieruchomości, w których znajdują się szczątki ludzkie lub popioły ludzkie;
- wprowadzenie spójnych systemowo przepisów związanych z grobami weteranów walk o wolność i niepodległość Polski
- wprowadzenie możliwości objęcia ochroną grobów osób zasłużonych dla Rzeczypospolitej Polskiej, nie będących grobami wojennymi czy grobami weteranów walk o wolność i niepodległość Polski;
- wprowadzenie nowych mechanizmów ochrony grobów wojennych, grobów weteranów walk o wolność i niepodległość Polski, grobów osób zasłużonych dla Rzeczypospolitej Polskiej, grobów zabytkowych;
- wprowadzenie działalności regulowanej w odniesieniu do branży pogrzebowej, w tym wprowadzenie rejestru przedsiębiorców i zakazu prowadzenia działalności dla przedsiębiorców niezarejestrowanych.

Do przewidywanych efektów regulacji należą m.in.:

- zmniejszenie niepewności co do obowiązujących przepisów prawa;
- spójne przepisy dotyczące grobownictwa wojennego i ogólnego;
- zmniejszenie liczby przypadków, w których występuje trudność w znalezieniu osoby, która stwierdzi zgon;
- odciążenie lekarzy, szczególnie lekarzy POZ, z obowiązku stwierdzania zgonów gwałtownych;
- odciążenie pracowników podmiotów leczniczych, lekarzy i kierowników zespołów ratownictwa medycznego, urzędników urzędów stanu cywilnego, przedsiębiorców prowadzących działalność w branży pogrzebowej, właścicieli cmentarzy oraz obywateli z realizacji części lub całości obowiązków biurowatycznych – związanych z dokumentowaniem zdarzeń demograficznych oraz ich rejestracją;
- zwiększenie szybkości uzyskiwania danych o zdarzeniach demograficznych (urodzeniach, zgonach) przez organy Państwa i inne instytucje korzystające z państwowych rejestrów danych;
- zmniejszenie ryzyka pozyskania danych medycznych przez osoby nieuprawnione;
- bardziej efektywne wykorzystanie państwowych zasobów informacyjnych, szczególnie w zakresie statystyki publicznej;
- uzyskiwanie lepszej jakości danych o przyczynach zgonów oraz szybsze ich opracowanie na potrzeby statystyki publicznej;
- zwiększenie elastyczności gmin w zakresie wypełniania zadania w zakresie prowadzenia cmentarzy gminnych;
- lepsza ochrona cmentarzy i miejsc spoczynku przed zniszczeniem, nieuprawnioną likwidacją lub zbezczeszczeniem zwłok;
- jasne zasady dotyczące np. procedur likwidacji grobu, likwidacji cmentarza, pochówków poza cmentarzami;
- lepsze zarządzanie przestrzenią grzebalną oraz zwiększenie regularności wpływów z opłat, pobieranych przez właścicieli cmentarzy;
- zwiększenie dostępnej powierzchni pod pochówki w kolumbariach;
- możliwość łatwego uzyskania informacji o statusie danego grobu, obowiązującym prawie do grobu i in.;
- zmniejszenie liczby sporów dotyczących prawa do grobu, prawa do rezerwacji miejsca pochówku, czy też związanych z likwidacją grobów;
- lepsza ochrona grobów wojennych, grobów weteranów walk o wolność i niepodległość Polski, grobów osób zasłużonych dla RP oraz grobów zabytkowych;
- zwiększenie zainteresowania społeczeństwa grobami wojennymi, grobami weteranów walk o wolność i niepodległość Polski, grobami osób zasłużonych dla RP oraz grobami zabytkowymi;
- ułatwienie Inspekcji Sanitarnej dokonywania kontroli cmentarzy, krematoriów i przedsiębiorców prowadzących działalność w branży pogrzebowej;
- zwiększenie bezpieczeństwa sanitarno-epidemiologicznego kraju;
- zmniejszenie ryzyka niedopełnienia procedur, szczególnie sanitarnych związanych z prowadzeniem działalności pogrzebowej;

### 3. Jak problem został rozwiązany w innych krajach, w szczególności krajach członkowskich OECD/UE?

Rozwiązania wskazanych problemów w innych krajach, ze względu na obszerność opracowania, przedstawiono w Załączniku nr 1. Rozwiązania te dotyczą następujących zagadnień:

- Koronerzy
- Dokumentowanie zgonów
- Martwe urodzenia
- Prawo do grobu
- Postępowanie ze zwłokami
- Transport zwłok
- Międzynarodowy przewóz zwłok, szczątków ludzkich lub popiołów ludzkich
- Ekshumacja
- Zakładanie i zarządzanie cmentarzem
- Bazy danych o cmentarzach

### 4. Podmioty, na które oddziałuje projekt

Grupa	Wielkość	Źródło danych	Oddziaływanie
Mieszkańcy Polski	38 265 013	Bank Danych Lokalnych, GUS	ułatwienia przy załatwianiu spraw urzędowych; ograniczenie wizyt w urzędach; możliwość wyszukania cmentarzy i grobów poprzez Internet;

			monitorowanie stanu utrzymania grobów weteranów, grobów osób zasłużonych, grobów osób odznaczonych; grobów wojennych; możliwość łatwiejszego monitorowania statusu danego miejsca pochówku; możliwość przenoszenia prawa do rezerwacji miejsca pochówku; składanie wniosków do wojewody o przyznanie świadczenia na opiekę nad grobami osób zasłużonych;
Urzędy stanu cywilnego	2 255	Opracowanie własne	zmiana w sposobie funkcjonowania, stosowanie nowych regulacji prawnych;
Lekarze oraz osoby uprawnione do stwierdzania zgonu i jego przyczyny	170 199	Rejestr lekarzy i lekarzy dentyków, prowadzony przez Naczelną Radę Lekarską	zmniejszenie obowiązków biurokratycznych, m.in. w zakresie sprawozdawczości związanej z chorobami zakaźnymi; zmniejszenie liczby przypadków konieczności stwierdzenia zgonu; dostosowanie do nowej formy wystawiania karty zgonu i karty urodzenia;
Lekarze specjaliści w dziedzinie medycyny sądowej	216	Rejestr lekarzy i lekarzy dentyków, prowadzony przez Naczelną Radę Lekarską (Zestawienie liczbowe lekarzy i lekarzy dentyków wg dziedziny i stopnia specjalizacji z uwzględnieniem podziału na lekarzy wykonujących i nie wykonujących zawodu)	dostosowanie do nowych regulacji prawnych, w tym prawo do wykonywania czynności lekarza uprawnionego do stwierdzania zgonu (koronera);
Ratownicy medyczni podstawowego zespołu ratownictwa medycznego	13 083	Zgodnie z informacjami zamieszczonymi w Biuletynie statystycznym CSIOZ za 2015 r. w kraju w podmiotach leczniczych zatrudnionych. 2.2. Personel pracujący w placówkach ochrony zdrowia Tabela 2.2.1 Personel pracujący w placówkach ochrony zdrowia w wybranych latach. Stan w dniu 31.12. danego roku	stwierdzanie zgonu osoby poza szpitalem w miejscu ujawnienia zwłok;
Uczelnie medyczne lub uczelnie prowadzące działalność dydaktyczną	22	MZ	określenie zasad pozyskiwania zwłok dla celów naukowych lub dydaktycznych

lub badawczą w dziedzinie nauk medycznych			
Kościoty i inne związki wyznaniowe	186	MSWiA, rejestr kościołów i innych związków wyznaniowych	<p>obowiązek zarządzania cmentarzem wyznaniowym zgodnie z wymaganiami określonymi w projektowanej ustawie; możliwość dokonywania pochówku poza cmentarzem; możliwość zawarcia umowy z gminami co do korzystania z cmentarza wyznaniowego; obowiązek opracowywania i podania do publicznej wiadomości regulaminu organizacyjnego cmentarza;</p>
Wojewodowie	16	Informacja ogólnodostępna	<p>pokrywanie wynagrodzenia koronera i kosztów dojazdu do miejsca wezwania oraz wynagrodzenia za pozostawanie w gotowości do konsultacji oraz za jej przeprowadzenie; pokrywane ze środków budżetu państwa, z części, której dysponentem jest wojewoda, kosztów związanych z przeprowadzeniem procedur postępowania ze zwłokami pacjenta, o których mowa w art. 28, art. 31 i art. 32 ustawy z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej. nadawanie grobom statusu grobów osób zasłużonych dla RP przyznanie świadczenia na opiekę nad grobami osób zasłużonych; ułatwienie oceny sporządzania „Planów zagospodarowania przestrzennego” sporządzanych przez Gminy; uczestniczenie w procedurze likwidacji cmentarza; prowadzenie wykazu koronerów;</p>

			<p>możliwość wnoszenia sprzeciwu wobec likwidacji grobów osób zasłużonych i osób odznaczonych;</p> <p>możliwość występowania z wnioskiem o wyrażenie zgody na pochowanie w miejscu przeznaczonym na grób osoby zasłużonej wobec Rzeczypospolitej Polskiej lub społeczeństwa poza cmentarzem i poza budynkiem kultu religijnego;</p> <p>uzgodnianie projektu miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego przewidującego likwidację cmentarza; prowadzenie ewidencji grobów osób zasłużonych dla RP;</p>
Samorząd powiatu	380	Informacja ogólnodostępna	<p>konieczność zapewnienia oraz zorganizowania transportu zwłok do podmiotu posiadającego prawo do ich pochowania albo o przewiezieniu zwłok do wskazanego podmiotu, spełniającego wymagania określone w odrębnych przepisach do przeprowadzania badania pośmiertnego, w celu przeprowadzenia takiego badania.</p>
Samorząd gminy	2 477	TERYT	<p>obowiązek pochowania zwłok, jeśli nie robiły tego inne podmioty;</p> <p>możliwość zawarcia umowy z kościołami i związkami wyznaniowymi co do korzystania z cmentarza wyznaniowego;</p> <p>możliwość założenia cmentarza poza granicami danej gminy;</p> <p>łatwiejsze i bardziej efektywne zarządzanie przestrzenią grzebalną;</p> <p>realizacja obowiązków właściciela cmentarza w odniesieniu do nieruchomości o nieustalonym statusie,</p>

			<p>bądź jeżeli właściciel cmentarza nie wywiązuje się ze swoich obowiązków;</p> <p>obowiązek publikacji regulaminu cmentarza w Biuletynie Informacji Publicznej;</p> <p>monitorowanie stanu cmentarzy wojennych i weteranów na swoim terenie;</p>
IPN	1	Opracowanie własne	<p>ułatwienie ustawowego obowiązku prowadzenia ewidencji grobów weteranów;</p> <p>opiniowanie przyznania grobowi statusu grobu osoby zasłużonej dla RP</p> <p>możliwość wnoszenia sprzeciwu wobec likwidacji grobów weteranów;</p> <p>możliwość zlokalizowania zmineralizowanych szczątków ludzkich na nieruchomości stanowiącej własność Instytutu lub będącej przedmiotem użytkowania wieczystego lub dzierżawy;</p>
Właściciele cmentarzy	Ok. 13 000	Dane na podstawie ankiety przeprowadzonej przez Kancelarię Prezesa Rady Ministrów w okresie XI-XII 2020 r. wśród gmin	<p>obowiązek prowadzenia ksiąg cmentarnych w systemie teleinformatycznym i dokonywania odpowiednich adnotacji</p>
Inni niż wojewodowie, kościoły i inne związki wyznaniowe, gminy i związki międzygminne właściciele cmentarzy	ok. 1 800	Szacunek na podstawie danych GUGiK oraz ankiety przeprowadzonej przez Kancelarię Prezesa Rady Ministrów w okresie XI-XII 2020 r. wśród gmin	<p>obowiązek stosowania wybranych przepisów dotyczących cmentarzy, w tym obowiązek prowadzenia ewidencji cmentarnych;</p>
przedsiębiorcy pogrzebowi	3 953	GUS, REGON	<p>obowiązek spełniania wymogów dla domów pogrzebowych i krematoriów, a także dla transportu zwłok;</p> <p>prowadzenie dokumentacji elektronicznie;</p> <p>możliwość korzystania z elektronicznej karty zgonu i elektronicznej karty urodzenia z</p>

			adnotacją o martwym urodzeniu; obowiązek wpisu do rejestru działalności regulowanej; zwiększenie bezpieczeństwa sanitarno-epidemiologicznego poprzez lepszy obieg informacji o chorobach zakaźnych;
organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej	345	GIS	szczegółowy wykaz zadań organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej – w Załączniku nr 2
Główny Urząd Statystyczny	1	Informacja ogólnodostępna	szybsze i łatwiejsze pozyskiwanie informacji statystycznych, w szczególności o przyczynach zgonów; konieczność dostosowania się do zmian prawnych i technicznych w zakresie obiegu informacji;
Minister właściwy do spraw informatyzacji	1	Informacja ogólnodostępna	zapewnienie funkcjonowania systemu teleinformatycznego do prowadzenia ewidencji zwłok i szczątków ludzkich przekazanych do spopielenia; zapewnienie funkcjonowania systemu teleinformatycznego do prowadzenia rejestru cmentarzy; prowadzenie centralnej bazy danych obejmującej informacje o grobach i miejscach spoczynku; zapewnienie funkcjonowania systemu teleinformatycznego do prowadzenia ksiąg cmentarnych; udostępnianie warunków organizacyjnych i technicznych prowadzenia ksiąg cmentarnych w systemie teleinformatycznym oraz przekazywania danych za pośrednictwem usługi sieciowej;
Wojewódzki konserwator zabytków	16	Informacja ogólnodostępna	uczestniczenie w procedurze uzgadniania decyzji powiatowego

			<p>inspektora sanitarnego dotyczącej stosowania części lub wszystkich przepisów odnoszących się do cmentarzy przez właściciela terenu, na którym znajduje się miejsce spoczynku;</p> <p>uczestniczenie w procedurze uzgadniania decyzji powiatowego inspektora sanitarnego dotyczącej stosowania części lub wszystkich przepisów odnoszących się do cmentarzy przez właściciela cmentarza zamkniętego;</p> <p>opiniowanie decyzji wojewody w zakresie likwidacji cmentarza ze względu na szczególne wartości historyczne, krajobrazowe lub kulturowe cmentarza lub znajdujących się na jego terenie grobów;</p> <p>wydawanie pozwolenia na przeniesienie cmentarza włączonego do wojewódzkiej lub gminnej ewidencji zabytków;</p> <p>wydawanie pozwolenia w zakresie przenoszenia zabytków znajdujących się na terenie likwidowanego cmentarza na inne miejsce;</p> <p>przekazywanie informacji właścicielowi cmentarza o wpisaniu nagrobka do rejestru zabytków albo do wojewódzkiej lub gminnej ewidencji zabytków</p>
Konsulowie	129	Ministerstwo Spraw Zagranicznych	<p>zniesienie obowiązku wydawania zaświadczeń na przywóz/przewóz na/przez terytorium Rzeczypospolitej Polskiej zwłok lub szczątków, czy popiołów ludzkich;</p> <p>udzielanie odpowiedzi na zapytanie państwowego powiatowego inspektora sanitarnego weryfikację</p>

			autentyczności dokumentu przewozowego
Minister właściwy ds. kultury i dziedzictwa narodowego	1	Informacja ogólnodostępna	wydawanie zgody na przeszukanie w celu wydobycia zwłok lub szczątków ludzkich z wraków statków, statków powietrznych lub obiektów technicznych zlokalizowanych na wodach śródlądowych oraz na obszarach morskich RP
Wojewódzcy Inspektorzy Ochrony Środowiska	16	Informacja ogólnodostępna	przeprowadzanie kontroli działalności w branży pogrzebowej w zakresie wymagań ochrony środowiska określonych dla instalacji służących do prowadzenia procesu spopielania zwłok lub szczątków ludzkich; wstrzymywanie eksploatacji instalacji służących do prowadzenia procesu spopielania zwłok lub szczątków ludzkich; informowanie organu prowadzącego rejestr przedsiębiorców pogrzebowych o wstrzymaniu eksploatacji instalacji służących do prowadzenia procesu spopielania zwłok lub szczątków ludzkich;
Główny Inspektor Ochrony Środowiska	1	Informacja ogólnodostępna	rozpatrywanie odwołań od decyzji WIOŚ; dostosowanie Centralnego Laboratorium Badawczego na potrzeby wykonywania pomiarów emisji zanieczyszczeń (rtęć, pyły, tlenek węgla) do powietrza; prowadzenie CLB GIOŚ w zakresie wykonywania pomiarów emisji zanieczyszczeń (rtęć, pyły, tlenek węgla) z krematoriów do powietrza;
Podmioty prowadzące krematoria	73	Informacje na stronie internetowej: <a href="http://krzysztof.waw.pl/index.php/pl/Lewe-">http://krzysztof.waw.pl/index.php/pl/Lewe-</a>	prowadzenie ewidencji zwłok i szczątków ludzkich przekazanych

		<a href="#">menu/Krematoria-w-Polsce</a> Brak publicznego wykazu	do spopielenia w systemie teleinformatycznym, którego funkcjonowanie zapewnia minister właściwy do spraw informatyzacji; sporządzanie protokołu spopielenia; dotrzymanie warunków emisyjnych prowadzenia instalacji służącej do prowadzenia procesu spopielenia zwłok lub szczątków;
--	--	------------------------------------------------------------------	--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------

#### 5. Informacje na temat zakresu, czasu trwania i podsumowanie wyników konsultacji

Istotna część rozwiązań w zakresie dotyczącym stwierdzania i dokumentowania zgonów, była już przedmiotem prac legislacyjnych w ramach Projektu ustawy o stwierdzaniu, dokumentowaniu i rejestracji zgonów (UD369). 25.11.2019 r. skierowano projekt do 30-dniowych konsultacji publicznych oraz uzgodnień międzyresortowych. Swoją opinię w przedmiocie projektu wyraziła również Rada Legislacyjna (RL-033-4/20).

Projekt ustawy był przedmiotem konsultacji publicznych i opiniowania. Projekt został skierowany do trwających 21-30 dni konsultacji i opiniowania do ponad 300 podmiotów, m.in.: instytucji rządowych, samorządów, organizacji samorządowych, kościołów i innych związków wyznaniowych, organizacji pracowników i pracodawców, uczelni, organizacji branżowych i in. W sumie 68 podmiotów zgłosiło 875 uwag. W celu ich rozpatrzenia projektodawca odbył również szereg spotkań z podmiotami wnoszącymi uwagi.

Projekt ustawy został przesłany do następujących podmiotów:

- 1) Bank Tkanek Oka;
- 2) Dyrektor Centrum Organizacyjno-Koordynacyjnego ds. Transplantacji „Poltransplant”;
- 3) Dyrektor Generalny Służby Więziennej;
- 4) Dyrektor Krajowego Centrum Bankowania Tkanek i Komórek;
- 5) Dyrektor Narodowego Centrum Krwi;
- 6) Dyrektor Narodowego Instytutu Dziedzictwa;
- 7) Dyrektor Urzędu Morskiego w Gdyni;
- 8) Dyrektor Urzędu Morskiego w Szczecinie;
- 9) Dyrektor Wojskowego Biura Historycznego;
- 10) Federacja Pacjentów Polskich;
- 11) Federacja Przedsiębiorców Polskich;
- 12) Federacja Związków Gmin i Powiatów RP;
- 13) Federacja Związków Pracodawców Ochrony Zdrowia ”Porozumienie Zielonogórskie”;
- 14) Federacja Związków Pracodawców Zakładów Opieki Zdrowotnej;
- 15) Federacja Związków Pracowników Ochrony Zdrowia;
- 16) Federacja Związków Zawodowych Pracowników Ochrony Zdrowia i Pomocy Społecznej;
- 17) Forum Związków Zawodowych;
- 18) Fundacja Batorego;
- 19) Główny Inspektor Farmaceutyczny;
- 20) Główny Inspektor Sanitarny;
- 21) Helsińska Fundacji Praw Człowieka;
- 22) Instytut Pamięci Narodowej – Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu;
- 23) Instytut Praw Pacjenta i Edukacji Zdrowotnej;
- 24) Komendant Główny Policji;
- 25) Komendant Główny Straży Granicznej;
- 26) Komendant Główny Straży Pożarnej;
- 27) Kościół Katolicki w Rzeczypospolitej Polskiej;
- 28) Polski Autokefaliczny Kościół Prawosławny;
- 29) Kościół Ewangelicko-Augsburski w Rzeczypospolitej Polskiej;
- 30) Kościół Ewangelicko-Reformowany w Rzeczypospolitej Polskiej;
- 31) Kościół Ewangelicko-Metodystyczny w Rzeczypospolitej Polskiej;
- 32) Kościół Chrześcijan Baptystów w Rzeczypospolitej Polskiej;
- 33) Kościół Adwentystów Dnia Siódmego w Rzeczypospolitej Polskiej;

- 34) Kościół Polskokatolicki w Rzeczypospolitej Polskiej;
- 35) Związek Gmin Wyznaniowych Żydowskich w Rzeczypospolitej Polskiej;
- 36) Kościół Katolicki Mariawitów w Rzeczypospolitej Polskiej;
- 37) Kościół Starokatolicki Mariawitów w Rzeczypospolitej Polskiej;
- 38) Kościół Zielonoświątkowy w Rzeczypospolitej Polskiej;
- 39) Wschodni Kościół Staroobrzędowy, nie posiadający hierarchii duchownej;
- 40) Muzułmański Związek Religijny w Rzeczypospolitej Polskiej;
- 41) Karański Związek Religijny w Rzeczypospolitej Polskiej.
- 42) Kościoły i inne związki wyznaniowe wpisane do Rejestru kościołów i innych związków wyznaniowych;
- 43) Komisja Wspólna Rządu i Samorządu Terytorialnego;
- 44) Konfederacja „Lewiatan”;
- 45) Konferencja Episkopatu Polski;
- 46) konsultant krajowy w dziedzinie medycyny ratunkowej;
- 47) konsultant krajowy w dziedzinie medycyny sądowej;
- 48) konsultant krajowy w dziedzinie patomorfologii;
- 49) konsultant krajowy do spraw położnictwa i ginekologii;
- 50) Krajowa Rada Diagnostów Laboratoryjnych;
- 51) Krajowa Rada Radców Prawnych;
- 52) Krajowa Rada Transplantacyjna;
- 53) Krajowa Rada Fizjoterapeutów;
- 54) Krajowy Ośrodek Wspierania Rolnictwa;
- 55) Krajowy Sekretariat Ochrony Zdrowia NSZZ „Solidarność 80”;
- 56) Krajowy Związek Zawodowy Pracowników Ratownictwa Medycznego;
- 57) Lotnicze Pogotowie Ratunkowe;
- 58) Marszałek Województwa dolnośląskiego;
- 59) Marszałek Województwa kujawsko-pomorskiego;
- 60) Marszałek Województwa lubelskiego;
- 61) Marszałek Województwa lubuskiego;
- 62) Marszałek Województwa łódzkiego;
- 63) Marszałek Województwa małopolskiego;
- 64) Marszałek Województwa mazowieckiego;
- 65) Marszałek Województwa opolskiego;
- 66) Marszałek Województwa podkarpackiego;
- 67) Marszałek Województwa podlaskiego;
- 68) Marszałek Województwa pomorskiego;
- 69) Marszałek Województwa śląskiego;
- 70) Marszałek Województwa świętokrzyskiego;
- 71) Marszałek Województwa warmińsko-mazurskiego;
- 72) Marszałek Województwa wielkopolskiego;
- 73) Marszałek Województwa zachodniopomorskiego;
- 74) Morska Służba Poszukiwania i Ratownictwa;
- 75) Naczelna Rada Adwokacka;
- 76) Naczelna Rada Aptekarska;
- 77) Naczelna Rada Fizjoterapeutów;
- 78) Naczelna Rada Lekarska;
- 79) Naczelna Rada Pielęgniarek i Położnych;
- 80) Naczelny Dyrektor Archiwów Państwowych;
- 81) Najwyższa Izba Kontroli;
- 82) Ogólnopolska Konfederacja Związków Zawodowych Pracowników Ochrony Zdrowia;
- 83) Ogólnopolski Związek Zawodowy Lekarzy;
- 84) Ogólnopolski Związek Zawodowy Pielęgniarek i Położnych;
- 85) Ogólnopolski Związek Zawodowy Pracowników Diagnostyki Medycznej i Fizjoterapii;
- 86) Ogólnopolski Związek Zawodowy Ratowników Medycznych;
- 87) Ogólnopolskie Porozumienie Związków Zawodowych;
- 88) państwowi wojewódzcy inspektorzy sanitarni;
- 89) Polska Izba Branży Pogrzebowej;
- 90) Polska Rada Ratowników Medycznych;
- 91) Polska Unia Medycyny Transplantacyjnej;
- 92) Polskie Stowarzyszenie Bankowania Tkanek i Komórek, ruchu społecznego pn. „Obywatele dla zdrowia”;
- 93) Polskie Stowarzyszenie Koordynatorów Transplantacyjnych;
- 94) Polskie Stowarzyszenie Pogrzebowe;







### **Wydatki i dochody związane ze stwierdzaniem i dokumentowaniem zgonu**

Wydatki związane z wykonywaniem czynności stwierdzania zgonu przez osoby inne niż koroner uwzględnia się w wysokości środków przeznaczanych na finansowanie działalności leczniczej odpowiednich podmiotów.

Osobom tym przysługiwałoby wynagrodzenie w przypadku:

- 1) Stwierdzenia zgonu i sporządzenia karty zgonu w wysokości ustalonej na podstawie kwoty bazowej dla członków korpusu służby cywilnej, której wysokość określa ustawa budżetowa, przy uwzględnieniu mnożnika kwoty bazowej w wysokości 0,082, czyli ok. **180 zł**;
- 2) przeprowadzenia tylko czynności z zakresu stwierdzenia zgonu – 1,41% kwoty przeciętnego wynagrodzenia, czyli ok. **90 zł**.

Biorąc pod uwagę, iż wg danych Głównego Urzędu Statystycznego z 2018 r. w szpitalu zmarło 211 429, w innym zakładzie opieki zdrowotnej 34 706, w domu 145 386 oraz w innym miejscu 22 679 – i biorąc pod uwagę zgony w domu oraz w innym niż szpital zakładzie opieki zdrowotnej, wydatki związane ze stwierdzaniem zgonu w tym zakresie będą wynosić ok. 32 mln zł w pełnym roku budżetowym.

Powyższe wydatki będą pokrywane ze środków Narodowego Funduszu Zdrowia, stąd też będą one musiały być uwzględnione w planie finansowym NFZ.

Natomiast koronerowi przysługiwałoby za każdorazowe stwierdzenie zgonu oraz sporządzenie protokołu zgonu i karty zgonu wynagrodzenie (na podstawie umowy cywilnoprawnej ustalone na podstawie kwoty bazowej dla członków korpusu służby cywilnej, której wysokość określa ustawa budżetowa, przy uwzględnieniu mnożnika kwoty bazowej w wysokości 0,435, czyli ok. **953 zł**, a w przypadku odstąpienia od sporządzenia karty zgonu albo karty urodzenia z adnotacją o martwym urodzeniu – w wysokości 0,290 – czyli ok. **635 zł**. Podane stawki uwzględniają podatek VAT.

Wynagrodzenie przysługuje także lekarzowi specjalście w dziedzinie medycyny sądowej ustalone na podstawie kwoty bazowej dla członków korpusu służby cywilnej, której wysokość określa ustawa budżetowa, przy uwzględnieniu mnożnika kwoty bazowej w wysokości – 0,058 za dobę (127 zł), oraz dodatkowo za każdą przeprowadzoną konsultację – w wysokości 0,145 (317 zł). Podane stawki uwzględniają podatek VAT.

Dane z 2018 r. pokazują, że w szpitalu zmarło 211 429, w innym zakładzie opieki zdrowotnej 34 706, w domu 145 386 oraz w innym miejscu 22 679 (dane Głównego Urzędu Statystycznego z Tabl. 99 (129). ZGONY WEDŁUG MIEJSCA ZGONU). W podziale według miejsca zgonu nie uwzględniono zgonów o nieustalonym miejscu zgonu.

Mając na uwadze liczbę zgonów w innym miejscu około 23 tys. w 2018 r. x 953 zł wynagrodzenia koronera oraz sporządzenie protokołu zgonu i karty zgonu koszty wynosiłyby rocznie ok. 22 mln zł.

Wydatki obejmować będą również koszty związane z prowadzeniem wykazu koronerów.

Obecnie możliwe jest jedynie podanie przybliżonych kosztów, ponoszonych z wykonywaniem określonych czynności z uwagi na niewiadomą liczbę zgonów w danym roku w innym miejscu, a także mając na uwadze możliwość wzywiania koronerów również w trudnych przypadkach zgonów domowych. Ponadto nie jest możliwe i zasadne określanie liczby koronerów powoływanych na obszarze danego województwa, ani wskazywanie czynników, które miałyby mieć wpływ na działania podejmowane przez wojewodę w określonym zakresie. Jak wynika z regulacji przy powoływaniu koronerów istotna będzie m.in. realizacja zadań w zakresie stwierdzania zgonów przez wyznaczone ustawowo podmioty.

Wysokość kosztów związanych z wynagrodzeniem specjalisty

W przypadku powołania w każdym województwie dwóch specjalistów, koszty wynosiłyby:

16 województw x 2 specjalistów x 30 dni x 127 stawka za dobę = 121 920 zł miesięcznie.

Koszt roczny to 121 920 zł x 12 = około 1 500 000 zł oraz przyjmując, że w co 2 przypadku zostanie udzielona konsultacja, należy uwzględnić: 23 tys. zgonów w innym miejscu x 50% odsetek konsultacji x 317 zł stawka za dobę = 3 645 500 zł.

W pełnym roku budżetowym wydatki związane ze stwierdzaniem zgonów wyniosą ok. 59 mln zł, w tym ok. 32 mln zł pokrywane byłoby z NFZ, a 27 mln zł z budżetu państwa.

Wydatki będą pokryte z części 85 budżetu państwa (województwie), w ramach wysokości wydatków określonych na podstawie art. 131c ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych – określone zadania nie będą podstawą do ubiegania się o dodatkowe środki.

Zgodnie z interpretacją Ministerstwa Finansów wskazane zadania powinny być obłożone podatkiem od towarów i usług (VAT; stawka 23%). W związku z tym po stronie dochodów budżetu państwa w pełnym roku podatkowym pojawią się dochody na poziomie ok. 13,6 mln zł.

### **Wydatki związane z wytworzeniem oraz utrzymaniem elektronicznej karty zgonu i elektronicznej karty urodzenia z adnotacją o martwym urodzeniu**

Wytworzenie w roku 2023

1. Wydatki bieżące = 1 661 200,00 zł . W kosztach tych ujęte są prace deweloperskie oraz rozwojowe (w tym dostosowanie komponentów P1 oraz wytworzenie systemu), testy wydajnościowe i bezpieczeństwa oraz prace po stronie RAM - wytworzenie - dostosowanie systemu RAM do projektowanych zmian, wytwarzanie i aktualizacja dokumentacji systemowej, praca nad architekturą systemu, wsparcie w obsłudze zgłoszeń użytkowników
  2. Wydatki majątkowe – 120 000,00zł – koszty zakupu licencji
  3. Wydatki płacowe – 381 600 - 2 Etaty po stronie CeZ
- Łączny koszt wytworzenia: 2 192 800 zł

Utrzymanie i rozwój (prognoza na 10 lat, 2024-2034)

1. Zmiany rozwojowe = 1 422 960,00 zł
2. Utrzymanie = 14 302 640,00 zł (na 10 lat)
3. Koszty odtworzenia infrastruktury – 2 233 000 zł (po 5 latach od zakupu)
4. Koszty osobowe zespołu CeZ – utrzymanie = 8 395 200,00 zł

Łączny koszt utrzymania: 26 353 800 zł

Wydatki będą pokryte z części 46 budżetu państwa (zdrowie) – w ramach wysokości wydatków określonych na podstawie art. 131c ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, w tym w ramach rezerw celowych. Jednocześnie wskazane w projekcie skutki finansowe w zakresie wynagrodzeń będą stanowiły podstawę do zwiększenia limitu wynagrodzeń.

### **Wydatki na dostosowanie Systemu Rejestrów Państwowych**

W ramach części 27 – Informatyzacja koszty inwestycyjne dostosowania Systemu Rejestrów Państwowych (w szczególności Rejestru Stanu Cywilnego i Rejestru PESEL, a także Bazy Usług Stanu Cywilnego) do obsługi elektronicznej karty zgonu, elektronicznej karty urodzenia z adnotacją o martwym urodzeniu, a także dokumentów do pochówku, wydawanych przez kierownika urzędu stanu cywilnego – w 2024 r. wyniosą ok. 1 mln zł. – określone zadania będą podstawą do ubiegania się o dodatkowe środki.

### **Wydatki na dostosowanie Systemu Wspomagania Dowodzenia Państwowego Ratownictwa Medycznego (SWD PRM)**

Według szacunków KCMRM (Krajowe Centrum Monitorowania Ratownictwa Medycznego) dotyczących niezbędnych zmian w SWD PRM w celu implementacji eKZ łączna kwota na realizację prac związanych z nowym zadaniem na kwotę: 300 tys. złotych brutto - wydatki bieżące, ponieważ będzie to usługa.

W skład tej kwoty wchodzi realizacja RFC (Request for Comments) po stronie SWD PRM (System Wspomagania Dowodzenia Państwowego Ratownictwa Medycznego) w zakresie rozbudowy systemu i implementacja eKZ oraz zbudowanie mechanizmów do komunikacji z SIM (System Informacji Medycznej) w tym nowym zakresie.

Dodatkowo w zakresie prac konfiguracyjnych wraz z dokumentacją związanych z budową CPS SWD PRM (centralny punkt styku SWD PRM) reszta z ww. kwoty.

Wydatki będą pokryte z części 46 budżetu państwa (zdrowie) – w ramach wysokości wydatków określonych na podstawie art. 131c ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej

finansowanych ze środków publicznych, w tym w ramach rezerw celowych. Jednocześnie wskazane w projekcie skutki finansowe w zakresie wynagrodzeń będą stanowiły podstawę do zwiększenia limitu wynagrodzeń.

#### **Wydatki na nowe zadania Morskiej Służby Poszukiwania i Ratownictwa**

Z uwagi na przypisanie Morskiej Służbie Poszukiwania i Ratownictwa głównej roli w zakresie podejmowania zwłok i szczątków ludzkich z wód obszarów morski RP – przewiduje się doposażenie tej służby w pojemniki do podejmowania i transportu zwłok znalezionych w morzu oraz kombinezony chemoodporne z możliwością dezynfekcji dla ratowników. Jest to jednorazowy wydatek inwestycyjny wynoszący 600 tys. zł.

Wydatki będą pokryte z części 21 budżetu państwa (gospodarka morska) – określone zadania będą podstawą do ubiegania się o dodatkowe środki.

#### **Dochody i wydatki na nowe zadania Państwowej Inspekcji Sanitarnej**

Projekt ustawy o cmentarzach i chowaniu zmarłych przewiduje, że organami właściwymi do prowadzenia rejestru podmiotów wykonujących działalność w branży pogrzebowej oraz kontroli przedsiębiorców branży pogrzebowej, których zgodnie z rejestrem REGON na koniec 2020 r. było 3 953, będą organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej. Za wpis do rejestru przewidziano opłatę w wysokości 10% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw bez wypłaty nagród z zysku za ubiegły rok, ogłaszanego, w drodze obwieszczenia, przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski”, obowiązującego w dniu złożenia wniosku o wpis do rejestru (analogicznie do Rejestru Podmiotów Wykonujących Działalność Leczniczą), czyli obecnie 665 zł, co pozwoli na uzyskanie rocznych dochodów na poziomie ok. 85 tys. zł, przy czym w pierwszym roku obowiązywania ustawy byłoby to ok. 2,7 mln zł – przy założeniu, że wszyscy przedsiębiorcy, prowadzący działalność w podklasie PKD 96.03.Z. zdecydowałiby się na wpis do rejestru i kontynuowanie działalności. Z kolei wydatki na zapewnienie infrastruktury informatycznej oraz obsługę administracyjną przewidziano na 150 tys. zł w pierwszym roku (i o 10% więcej każdego kolejnego).

Wejście w życie projektowanej ustawy będzie stanowiło podstawę do ubiegania się o dodatkowe środki z budżetu państwa dla Państwowej Inspekcji Sanitarnej.

W obliczeniach uwzględniono:

- 1) na wynagrodzenia (z pochodnymi) pracownika na etacie 8500 zł (10 088 zł) miesięcznie na osobę,
- 2) na zorganizowanie miejsca pracy – 4300 zł jednorazowo,
- 3) na utrzymanie miejsca pracy – 1450 zł miesięcznie na osobę,
- 4) liczbę etatów w całej Państwowej Inspekcji Sanitarnej – ogółem 100, w tym:
  - a) 75 etatów w PSSE/WSSE – część budżetowa 85 – Województwa,
  - b) 25 etatów w GIS (właściwa komórka organizacyjna – Departament Higieny Środowiska)\*\* – część budżetowa 46 – Zdrowie

\* Powiatowa stacja sanitarno-epidemiologiczna, którą kierują państwowi powiatowi inspektorzy sanitarni.

\*\* Główny Inspektorat Sanitarny, którym kieruje Główny Inspektor Sanitarny.

Część zadań, przewidzianych w projekcie ustawy, takich jak prowadzenie kontroli cmentarzy i pozacmentarnych miejsc pochówku, a także podmiotów wykonujących działalność w branży pogrzebowej, będzie realizowana z wykorzystaniem dotychczasowych zasobów kadrowych, jednak wymagających wzmocnienia (wykaz nowych lub zmodyfikowanych zadań Inspekcji znajduje się w załączniku nr 2 do OSR). Dotychczasowa Ustawa z dnia 31 stycznia 1959 r. o cmentarzach i chowaniu zmarłych (Dz. U. z 2020 r., poz. 1947), w szczególności art. 21 nadzór nad przestrzeganiem przepisów tej ustawy oraz przepisów wykonawczych m.in. właściwym miejscowo inspektorom sanitarnym. Na przestrzeni lat 2013-2019 PSSE dokonywały przeciętnie ok. 3 tys. kontroli cmentarzy i 700 domów pogrzebowych. Jednocześnie odsetek skontrolowanych ze stwierdzonym złym stanem wynosił odpowiednio 2,0% i 2,9% - stąd też zwiększenie liczby kontroli wydaje się niecelowe. Ewentualne dodatkowe obowiązki zredukowane będą dzięki wykorzystaniu nowoczesnych narzędzi informatycznych i dostępowi do projektowanych rejestrów cmentarzy czy podmiotów wykonujących działalność w branży pogrzebowej. Stąd też przewidywany wzrost obciążeń dla PIS określono na 75 etatów w powiatowych i wojewódzkich stacjach sanitarno-epidemiologicznych, a także 25 etatów w GIS.

Dochody związane z rejestrem firm pogrzebowych będą stanowić dochody budżetu państwa.

Wydatki będą pokryte z części 46 budżetu państwa (zdrowie) oraz z części 85 budżetu państwa (województwie) – w ramach wysokości wydatków określonych na podstawie art. 131c ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, w tym w ramach rezerw celowych. Jednocześnie wskazane w projekcie skutki finansowe w zakresie wynagrodzeń będą stanowiły podstawę do zwiększenia limitu wynagrodzeń

#### **Wydatki na elektroniczną procedurę związaną z pochówkiem**

Projekt ustawy zakłada elektroniczną procedurę związaną z pochówkiem. Wytworzenie narzędzi do obsługi rejestru cmentarzy oraz centralnej bazy danych, obejmującej informacje o grobach i miejscach spoczynku, a także wytworzenie e-usług związanych z rejestrem – w ramach projektu Cyfryzacja miejsc pamięci – określono na 19 mln zł.

Oprócz wytworzenia narzędzi elektronicznych, konieczne jest powołanie nowej komórki organizacyjnej (zespołu) w Kancelarii Prezesa Rady Ministrów, której skład powinien się kształtować następująco:

1. Radca, stanowisko w korpusie służby cywilnej – koordynator zespołu – 1 etat
2. Kierownik projektu (biznesowy), stanowisko niemożnikowe - 1 etat
3. Kierownik projektu (Product Owner), stanowisko niemożnikowe – 1 etat
4. Radca (Analityk merytoryczny, analityk biznesowy), stanowisko w korpusie służby cywilnej – 2 etaty
5. Radca (Tester) - stanowisko w korpusie służby cywilnej – 1 etat

Łącznie 6 etatów.

Roczny koszt zapewnienia tych etatów określono na poziomie 1,3 mln zł.

Należy przy tym zauważyć, iż prowadzenie elektronicznej Bazy grobów i miejsc spoczynku, a także zapewnianie systemów IT do prowadzenia ewidencji spopieień i rejestru cmentarzy to zadania nowe, dotychczas w ogóle nie realizowane.

Wskazane wydatki będą pokryte z części 27 budżetu państwa (informatyzacja) – określone zadania będą podstawą do ubiegania się o dodatkowe środki.

#### **Wydatki na cyfryzację cmentarzy**

Aby zapewnić zasilenie wytworzonych rejestrów i baz danych danymi, konieczne jest sfinansowanie digitalizacji cmentarzy. Koszt ten oszacowano na podstawie przeprowadzonego zapytania ofertowego, które skierowano do usługodawców w zakresie inwentaryzacji cmentarzy, a liczbę cmentarzy wymagających cyfryzacji, określono na podstawie wyników ankiety dla gmin, przeprowadzonej przez Kancelarię Prezesa Rady Ministrów w listopadzie-grudniu 2020 r. Średni koszt inwentaryzacji cmentarza o powierzchni 1 ha określono na 12,2 tys. zł, a cmentarza o powierzchni 10 ha – 91,3 tys. zł. Liczbę cmentarzy oszacowano na 13 tys. (bez cmentarzy stricte wojennych), z czego 1,1 tys. poniżej 0,1 ha, 11,4 tys. w przedziale 0,1-5 ha, 453 w przedziale 5-20 ha i 53 w przedziale powyżej 20 ha. Jednocześnie ok. 2,5 tys. cmentarzy, jak się szacuje, prowadzi księgi cmentarne w systemie teleinformatycznym. Stąd liczbę cmentarzy wymagających digitalizacji oszacowano na: 9,3 tys. w przedziale 0,1-5 ha oraz 154 w przedziale 5-20 ha. Z obliczeń wykluczono cmentarze <0,1 ha, gdyż ich digitalizacja, przy pomocy darmowych narzędzi IT, udostępnionych przez ministra właściwego ds. informatyzacji, nie będzie stanowić wysiłku organizacyjnego – a także cmentarze >20 ha, gdyż wszystkie prowadzą już księgi w systemie teleinformatycznym. Łączny koszt cyfryzacji cmentarzy określono na 127,6 mln zł. Przewiduje się przy tym, że część digitalizacji będzie finansowana przy okazji bieżących działań w obszarze grobownictwa wojennego oraz ochrony zabytków. Stąd przewidywaną wartość potrzebnego dodatkowego finansowania określono na 100 mln zł. Oprócz tego konieczne jest zapewnienie asysty podczas digitalizacji i weryfikacji jakości wprowadzanych danych, a także obsługi administracyjnej. W sumie program digitalizacji cmentarzy w ujęciu 4-letnim będzie się wiązał z kosztami 117,6 mln zł. Przewiduje się sfinansowanie tej części wydatków ze środków UE (program FERC).

#### **Wydatki na zapewnienie funkcjonowania systemów elektronicznych związanych z obsługą pochówków**

Do prowadzenia rejestrów, ewidencji, centralnych baz danych oraz usług udostępniania danych z elektronicznych kart zgonu dla krematoriów, przedsiębiorców prowadzących działalność w branży pogrzebowej i właścicieli cmentarzy, konieczne jest zapewnienie odpowiedniej infrastruktury informatycznej oraz obsługi administracyjnej rejestrów (pozycje: Koszty utrzymania systemów eCMP – infrastruktura; Koszty utrzymania systemów eCMP - obsługa systemów; Rejestry i ewidencje MC). W sumie szacuje się, że w ciągu 10 lat wydatki te osiągną ok. 80 mln zł.

Źródłem finansowania będzie budżet państwa w ramach części 27 – Informatyzacja – określone zadania będą podstawą do ubiegania się o dodatkowe środki.

#### **Wydatki na groby osób zasłużonych dla RP**

Z uwagi na wprowadzenie nowej kategorii grobów podlegających ochronie, tj. grobów osób zasłużonych dla RP, przewiduje się zwiększenie budżetów w dyspozycji wojewodów o 1 mln zł w 1. roku obowiązywania ustawy i o 1 mln zł więcej w każdym kolejnym roku aż do osiągnięcia 5 mln zł (stopniowy wzrost założono na zasadzie analogii do tempa wzrostu wydatków IPN na groby weteranów walk o wolność i niepodległość Polski). Niewykorzystane środki na ten cel będą mogły być przeznaczone na inne cele związane z opieką nad grobami, kwaterami i cmentarzami wojennymi.

Wydatki będą pokryte z części 85 budżetu państwa (województwie). Wymagane jest zwiększenie dotychczasowego budżetu wojewodów.

#### **Wydatki na zadania związane z kontrolowaniem instalacji spopielania zwłok i szczątków**

Projekt ustawy o cmentarzach i chowaniu zmarłych przewiduje, że organami właściwymi do kontroli krematoriów wraz z prowadzeniem pomiarów kontrolnych emisji zanieczyszczeń do powietrza oraz działań pokontrolnych w postaci postępowań administracyjnych za niezgodną z przepisami eksploatację instalacji, służących do prowadzenia procesu spopielania zwłok lub szczątków ludzkich, będą organy Inspekcji Ochrony Środowiska (Główny Inspektorat Ochrony Środowiska i 16 wojewódzkich inspektoratów ochrony środowiska). Powoduje to zwiększenie obszaru wykonywanych zdań poprzez Inspekcję Ochrony Środowiska:

Wojewódzkie Inspektoraty Ochrony Środowiska - WIOŚ, jako organ administracji zespolonej wojewody, zgodnie z ustawą o Inspekcji Ochrony Środowiska, prowadzą kontrole na obszarze danego województwa. Określenie w projektowanej ustawie wartości granicznych emisji dla instalacji służącej do prowadzenia procesu spopielania zwłok lub szczątków ludzkich dla 3 substancji tj. pył, tlenek węgla i rtęć, umożliwi wykonanie w ramach kontroli, które prowadzić będą WIOŚ, pomiarów kontrolnych (które realizowane będą przez Centralne Laboratorium Badawcze Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska - CLB GIOŚ, na zlecenie WIOŚ). WIOŚ w przypadku niedotrzymania wartości granicznych będzie nakładał w drodze decyzji kary administracyjne, w schemacie określonym ustawą Prawo ochrony środowiska lub w przypadku stwierdzenia naruszenia wymagań określonych ustawą, dla takich instalacji, będzie prowadził dwuetapowe postępowania wstrzymujące eksploatację instalacji służącej do prowadzenia procesu spopielania zwłok lub szczątków ludzkich. Odwołania od decyzji wydawanych przez WIOŚ rozpatrywać będzie GIOŚ jako organ II instancji. Średni czas trwania jednej kontroli (od przygotowania do kontroli, przeprowadzenia działań kontrolnych i pokontrolnych, w zależności od rodzaju stwierdzonych naruszeń), wynosi przynajmniej 20 dni roboczych.

CLB GIOŚ w ramach przeprowadzonej w 2018 r. reformy Inspekcji Ochrony Środowiska zostało utworzone na bazie laboratoriów wchodzących przed reformą w struktury 16 WIOŚ. Pozostający obecnie na stanie CLB GIOŚ sprzęt do pomiarów emisji zanieczyszczeń do powietrza zakupiony został w 2015 r. i jest w dużej części wyeksploatowany i przestarzały. Dodatkowo żadne laboratorium wchodzące w strukturę CLB GIOŚ nie posiada akredytacji na pobór próbek i oznaczanie rtęci. Sposób wykonania takich pomiarów jest ściśle znormalizowany i aby móc wykorzystać wyniki pomiarów jako dowód w postępowaniu administracyjnym, zarówno pobieranie próbek jak i ich oznaczenie musi przebiegać zgodnie z określonymi normami, a laboratorium je wykonujące musi uzyskać certyfikat akredytacji wydawany przez Polskie Centrum Akredytacji. Koszt otrzymania akredytacji na pobór i oznaczenie rtęci wynosi ok 50 000 zł.

Realizacja tego typu pomiarów powoduje konieczność zakupu odpowiedniego wyposażenia m.in. odpornego na wysokie temperatury i powodującego odpowiednie schłodzenie próbki do 4°C (pomiar emisji CO). Ponadto każde sprawdzenie dotrzymywania wartości progowych wielkości emisji dla tego typu obiektów wymaga przeprowadzenia 3 serii pomiarowych.

Wobec powyższego badania gazów odlotowych z krematoriów nie są pomiarami standardowymi wykonywanymi przez CLB GIOŚ. Wymagają one odpowiedniego wyposażenia odpornego przede wszystkim na wysoką temperaturę podczas prowadzonego procesu spopielania zwłok.

Wobec powyższego konieczny jest zakup sprzętu do pobierania próbek i wykonania badań/pomiarów w kwocie ok. 1 mln w roku 2024 oraz po 300 tys. zł co dwa lata (od 2024 r.) na wzorcowanie i konserwację aparatury w CLB GIOŚ (co 2 lata do 2033 r., łącznie 1,5 mln zł w latach 2024-2033).

Ponadto należy zauważyć, że pobór próbek i badanie wykonuje zespół pomiarowy składający się z min. 2 pracowników laboratorium, który wynika ze sposobu wykonywania pomiaru i konieczności zachowania zasad BHP.

Konieczne jest zatem doposażenie CLB GIOŚ w sprzęt spełniający wymagania określone dla parametrów określonych wprowadzana ustawą oraz zasoby kadrowe min. 3 etaty na ich wykonywanie. Na prowadzenie działań kontrolnych konieczne jest zabezpieczenie 12,5 etatów tj. 8,5 WIOŚ, 1 dla Departamentu Inspekcji GIOŚ i 3 CLB GIOŚ.

Zapotrzebowanie na etaty i ich finansowanie dla IOŚ (skutek 10 letni):

1. WIOŚ – ok. 11 mln zł – brutto wraz z pochodnymi, źródłem finansowania będzie budżet państwa w ramach części 85 – Wojewodowie - określone zadania będą podstawą do ubiegania się o dodatkowe środki.
2. GIOŚ – ok. 7,5 mln zł - brutto wraz z pochodnymi, źródłem finansowania będzie budżet państwa w ramach części 51 - Klimat – określone zadania będą podstawą do ubiegania się o dodatkowe środki. W przypadku niezabezpieczenia w ustawie budżetowej na 2024 r. środków na ten cel, sfinansowanie kosztów nastąpi w ramach rezerwy celowej budżetu państwa na zwiększenie w części 51 – Klimat.

W obliczeniach uwzględniono:

1. Wynagrodzenie pracownika na etacie IOŚ w części 85 i 51 budżetu, w roku od II 2024 do 2033 – 111 705,15 zł brutto wraz z pochodnymi miesięcznie na osobę.
2. Na wyposażenie stanowiska pracy (tj.; w pierwszym roku obowiązywania ustawy tj. 2024 zakup biurka, komputera, krzesła oraz materiałów piśmiennicze, koszty użytkowania sieci telefonicznej, serwisy sprzętu) 10 000 zł na każdy 1 i 0,5 etatu (co 5 lat odtworzenie tj. w 1, 5 i 10 roku wynika z konieczności wymiany sprzętu komputerowego w tym zakup laptopów niezbędnych do wykonywania pracy w terenie, aparatów fotograficznych i innego niezbędnego sprzętu służącego do dokumentowania czynności kontrolnych ). Łączny koszt 510 000 zł.
3. Na zakupy i wzorcowanie aparatury pomiarowej (pyłomierze, analizatory do pomiarów gazów oraz sondy, wraz ze wzorcowaniem) oraz szkolenie z jej obsługi CLB GIOŚ -1 000 000 zł jednorazowo w pierwszym roku.
4. Na wzorcowanie i konserwacja aparatury CLB GIOŚ (co 2 lata) – jednorazowo 300 000 zł. Łączny koszt 1 500 000 zł.

Podział nowych 8,5 etatów dla WIOŚ i dodatki zadaniowe:

Będą to nowe etaty w następującym podziale pomiędzy 16 WIOŚ:

Dolnośląskie - 1

Kujawsko-pomorskie -0,5

Lubelskie -0,5

Lubuskie -0,5

Łódzkie -0,5

Małopolskie -dodatek zadaniowy

Mazowieckie -1

Opolskie -dodatek zadaniowy

Podkarpackie -0,5

Podlaskie -0,5

Pomorskie -0,5

Śląskie -1

Świętokrzyskie -0,5

Warmińsko-mazurskie -dodatek zadaniowy

Wielkopolskie -0,5

Zachodniopomorskie – 1

suma/średnia – 8,5

W sumie szacuje się, że w ciągu 10 lat wydatki te osiągną ok. 19 mln zł.

Wydatki będą pokryte z części 51 (klimat) budżetu państwa z części 85 budżetu państwa (województwie).

#### **Ewentualne wydatki związane z wdrożeniem wyroku ETPCz ws. Potomscy przeciwko Polsce**

Przewidywane skutki finansowe mogą być jedynie ostrożnie szacowane na podstawie liczby potencjalnych spraw, z uwagi na obiektywne trudności metodologiczne oraz brak pełnych danych, które pozwoliłyby oszacować koszt wprowadzenia regulacji implementującej wyrok w sprawie Potomskich w sposób bardziej wiarygodny niż jedynie ostrożna prognoza. Nie można przewidzieć wielu czynników, które mogą mieć wpływ na ostateczną wielkość skutków finansowych dla sektora finansów publicznych,

takich jak chociażby skłonność uprawnionych właścicieli do inicjowania postępowań ws. wykupu nieruchomości lub odszkodowania.

Założenia przyjęte do wyliczeń:

- Łączna liczba cmentarzy w wojewódzkich ewidencjach zabytków – 25021 (w tym w rejestrze zabytków – 4409) (źródło dane własne MKiDN/Narodowy Instytut Dziedzictwa – NID);
- Odsetek cmentarzy prywatnych lub częściowo prywatnych – 8% (dane MKiDN i NID w ograniczonym zakresie zawierają informację o strukturze własnościowej zabytkowych cmentarzy). Większość z nich została zagospodarowana i nie zachowała elementów historycznych. Pozostałe stanowią ok. 20% co w odniesieniu do ogólnej liczby cmentarzy znajdujących się w wojewódzkich ewidencjach zabytków stanowi ok. 1,5 % (źródło: dane własne MKiDN/NID);
- Ponad 70% cmentarzy zabytkowych położonych jest na terenach wiejskich (źródło dane własne MKiDN/NID);
- Przeciętna wielkość cmentarza zabytkowego <0,5 ha;
- Średnia cena metra kwadratowego nieruchomości przeznaczone na cele budowlane w 2021 r. – 73,0 zł;
- Przyjęty do obliczeń koszt likwidacji cmentarza: 20% wartości gruntu.

$$25\ 021 \times 0,01 = 250$$

$$250 \times 5\ 000 \text{ (m}^2\text{)} \times 73 \text{ (zł)} = 91,2 \text{ mln zł}$$

$$91,2 \text{ mln} \times (100\% - 20\%) = 73,0 \text{ mln zł}$$

Całkowity maksymalny koszt wykonania ustawy: 73,0 mln zł

Przedmiotowa zmiana nie będzie związana ubieganiem się o dodatkowe środki budżetu państwa.

#### **Wydatki na pokrywanie kosztów pochówku zleconego przez kierownika strzeżonego ośrodka lub funkcjonariusza odpowiedzialnego za funkcjonowanie aresztu dla cudzoziemców**

W odniesieniu do wydatków na pokrywanie kosztów pochówku zleconego przez kierownika strzeżonego ośrodka lub funkcjonariusza odpowiedzialnego za funkcjonowanie aresztu dla cudzoziemców - z uwagi na to, że proponowane regulacje stanowią bezpośrednią transpozycję przepisów Rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych w sprawie postępowania ze zwłokami cudzoziemców umieszczonych w strzeżonym ośrodku lub przebywających w areszcie dla cudzoziemców (Dz.U. z 2015 r. poz. 179), wydawanego na podstawie art. 10 ust. 5a ustawy dotychczasowej – nie będą one rodzic dodatkowych skutków dla budżetu państwa i wszelkie wydatki w tym zakresie będą pokrywane z części 42 – Sprawy wewnętrzne.

#### **Wpływ na budżety jednostek samorządu terytorialnego**

W związku z zaproponowanymi zmianami w ustawach z obszaru tzw. spraw obywatelskich, należy zakładać, że projektowane rozwiązania będą neutralne dla sfery finansów samorządowych, a zmiany w tym obszarze nie spowodują konieczności zwiększenia dotacji na realizację przez gminy zadań zleconych z zakresu administracji rządowej w obszarze tzw. spraw obywatelskich. Projektowane rozwiązania, rezygnując co do zasady z niektórych czynności realizowanych w ramach dotychczasowych zadań, mogą jednocześnie wpływać na większe zaangażowanie kierowników urzędów stanu cywilnego w niektóre z dotychczas realizowanych czynności lub generują w określonych sytuacjach dodatkowe czynności. W efekcie projektowane rozwiązania należałoby oceniać jako bilansujące się.

W odniesieniu do ewentualnych skutków finansowych dotyczących budżetów powiatów należy wskazać, iż projektowana regulacja będzie miała neutralne bądź pozytywne skutki dla budżetów powiatów. Z uwagi na brak danych nie jest natomiast możliwe dokładne oszacowanie skutków finansowych.

W odniesieniu do skutków wprowadzenia instytucji koronera, należy zwrócić uwagę, iż obecnie, zgodnie z art. 11 ust. 2 ustawy dotychczasowej w przypadkach, kiedy stwierdzenie zgonu nie jest możliwe przez „lekarza, leczącego chorego w ostatniej chorobie”, powiaty mogą powoływać (na swój koszt) do tego zadania „inną osobę”. Brak jest przy tym informacji, ile powiatów takich lekarzy powołało oraz jakie są koszty. Informacji takich nie udzielił również Związek Powiatów Polskich, niemniej w przestrzeni informacyjnej pojawiają się wzmianki o wybranych powiatach, w których taka instytucja funkcjonuje, przy czym koszty jej funkcjonowania mają być pokrywane w ramach ogólnego paragrafu klasyfikacji budżetowej „na ochronę zdrowia”. Prawdopodobnie również, pomimo negatywnych skutków społecznych, z uwagi na procedowanie przedmiotowego projektu, część z powiatów z realizacji tego zadania zrezygnowała. Należy więc zauważyć, iż wprowadzenie instytucji koronera, finansowanej ze

środków budżetu państwa, zdjęcie z powiatów zarówno koszty, jak i wysiłek organizacyjny związany ze stwierdzaniem zgonu w przypadkach zgonów w miejscach publicznych. Ekwiwalentem finansowym prawidłowej realizacji tych zadań jest koszt funkcjonowania instytucji koronera, szacowany na ok. 24 mln zł rocznie i w ten sposób należy oceniać wymiar pozytywnego skutku finansowego dla powiatów (trudnego natomiast do sklasyfikowania budżetowego).

W odniesieniu do zadania powiatu obejmującego zorganizowanie i finansowanie przewozu zwłok do zakładu medycyny sądowej lub prosektorium szpitala w celu przeprowadzenia badań pośmiertnych – należy zwrócić uwagę, iż zgodnie z art. 13 ustawy dotychczasowej zwłoki osób zmarłych lub zabitych w miejscach publicznych, na wniosek właściwego organu, przewozi się do zakładu medycyny sądowej albo najbliższego szpitala mającego prosektorium – a za organizację odpowiada powiat. Należy przy tym zwrócić uwagę, iż w przeciwieństwie do obecnie obowiązujących przepisów, projektowane zawierają wiele wyjątków nie rozszerzających zakresu odpowiedzialności powiatów, lecz go zawężających:

- wyłączenie explicite związane z przypadkami, kiedy oględzin i otwarcia zwłok dokonuje się na podst. art. 209 kodeksu postępowania karnego;
- umożliwienie stwierdzania zgonów przez kierowników zespołów ratownictwa medycznego, nie będących lekarzami – a co za tym idzie, zmniejszenie liczby przypadków zgonów „w miejscach publicznych”, kiedy trzeba oczekiwać na przyjazd lekarza;
- wprowadzenie możliwości wykonania sekcji zwłok na zlecenie (i na koszt) opiekuna faktycznego lub osoby bliskiej zmarłego – co zmniejszy liczbę przypadków, w których koszty transportu musi pokryć powiat, z uwagi zlecenia sekcji w wyniku presji osób bliskich zmarłego;
- wprowadzenie instytucji koronera prawdopodobnie zmniejszy liczbę wykonywanych badań pośmiertnych, gdyż w przypadku wątpliwości lekarza stwierdzającego zgon co do przyczyny zgonu, będzie on mógł wezwać koronera, a więc lekarza specjalnie przygotowanego do stwierdzania zgonu, który w dodatku będzie się mógł konsultować z lekarzem medycyny sądowej.

Ponadto projekt ustawy nie wpływa na przesłanki co do zasadności wykonywania badań pośmiertnych, które (poza wskazanym wyjątkiem zlecenia przez osoby bliskie zmarłego) powinny wynikać z oceny lekarza, dokonanej zgodnie ze sztuką.

W ujęciu statystycznym, zgodnie z danymi Głównego Urzędu Statystycznego, w 2019 r. na 409 709 zgonów 144 663 miały miejsce w domu, a 22 773 w „innym miejscu” (poza szpitalem, podmiotem leczniczym wykonujący działalność leczniczą w rodzaju stacjonarne i całodobowe świadczenia zdrowotne innym niż szpital oraz domem).

W odniesieniu do „innych miejsc” można je w przybliżeniu utożsamiać z miejscami publicznymi, a więc za transport zwłok z tych miejsc już obecnie odpowiedzialne są powiaty. Zgodnie z danymi GUS w 2019 r. w 8299 przypadkach zgonów w innym miejscu karta zgonu uwzględnia wyniki badań pośmiertnych. Spośród nich w 6664 przypadków przyczyny zgonu sklasyfikowano jako „Zewnętrzne przyczyny zachowania i zgonu” lub „Objawy, cechy chorobowe oraz nieprawidłowe wyniki badań klinicznych i laboratoryjnych niesklasyfikowane gdzie indziej”. Można więc uznać, iż w co najmniej tej liczbie przypadków uzasadnione byłoby zlecenie badań pośmiertnych przez prokuratora. W pozostałych 1635 przypadkach badania pośmiertne w mogłyby być realizowane np. na zlecenie osób bliskich zmarłego. Przy założeniu, że byłoby to 100% przypadków, oszczędności z tytułu zdjęcia odpowiedzialności za te zadania z powiatów, sięgnęłyby ok. 818 tys. zł.

W przypadku zgonów w domu, pomimo wielokrotnie większej ich liczby, jedynie w 6389 przypadków karta zgonu uwzględnia wyniki badań pośmiertnych. Spośród nich w 3880 przypadków przyczyny zgonu sklasyfikowano jako „Zewnętrzne przyczyny zachowania i zgonu” lub „Objawy, cechy chorobowe oraz nieprawidłowe wyniki badań klinicznych i laboratoryjnych niesklasyfikowane gdzie indziej”. Oznaczałoby to, że w mniej (z uwagi na zlecenie badań pośmiertnych przez prokuratora i nie wykazanie przestępnego spowodowania śmierci) niż 2509 przypadkach rocznie za transport zwłok z domu do zakładu medycyny sądowej mogłyby być odpowiedzialny powiat. Przy jednostkowym koszcie transportu ok. 500 zł roczny skutek finansowy dla wszystkich powiatów wynosiłby maksymalnie 1 255 tys. zł. Co więcej, jak wskazano wyżej, wprowadzenie nowych regulacji, w tym badań pośmiertnych na zlecenie osób bliskich zmarłego i instytucji koronera tę liczbę znacząco ograniczy.

Stąd też, zdaniem projektodawcy, obecne obciążenia powiatów w zakresie ponoszenia kosztów transportu zwłok nie wzrosną, a prawdopodobnie wręcz zmaleją. Z dużym prawdopodobieństwem można wskazać, iż ewentualne zmiany będą się mieścić w przedziale +/- 1 mln zł rocznie.

Duże prawdopodobieństwo znikomości zjawiska zwiększenia zakresu odpowiedzialności powiatów za transport zwłok w przypadku zgonów w domu potwierdził, w oparciu o wiedzę ekspercką również Konsultant Krajowy z zakresu medycyny sądowej.

W odniesieniu do zadania powiatu obejmującego przewóz zwłok w przypadku zgonu albo martwego urodzenia w środku transportu sanitarnego lotniczego zespołu ratownictwa medycznego, albo innym statku powietrznym będącym na wyposażeniu podmiotu leczniczego – należy wskazać, iż zgodnie z danymi Lotniczego Pogotowia Ratunkowego zarówno w 2021, jak i 2022 r. miało miejsce zaledwie 6 zgonów podczas transportu lotniczego. Z uwagi na to, że transport zwłok w obrębie powiatu, na podstawie danych branżowych, może wynosić ok. 500 zł, sumaryczny skutek finansowy w wymiarze rocznym na poziomie 3 tys. zł należy uznać za pomijalny.

Podsumowując ewentualne dodatkowe obciążenia dla powiatów, związane z wejściem w życie nowych przepisów, w liczbach bezwzględnych należy uznać za nieznaczące, a w porównaniu ze zdjęciem z powiatów obowiązku zapewniania lekarzy do stwierdzania zgonów w niestandardowych sytuacjach, skutki finansowe wobec powiatów będą pozytywne.

\*\*\*

Ewentualne skutki finansowe wynikające z wejścia w życie ustawy, związane z realizacją zadań należących do właściwości Ministra Obrony Narodowej zostaną sfinansowane w ramach limitu wydatków obronnych, o którym mowa w art. 40 ustawy z dnia 11 marca 2021 r. o obronie Ojczyzny (Dz. U. z 2022, poz.655, z późn. zm.), bez konieczności występowania o dodatkowe środki.

Ewentualne skutki finansowe, związane z wpływem projektowanych regulacji na działania Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków oraz Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu nie będą stanowić podstawy do występowania o dodatkowe środki przez te podmioty zarówno w roku wejścia w życie przepisów ustawy, jak i w latach następnych.

Sfinansowanie wszystkich innych wydatków niż wykazane w tabelach nastąpi w ramach dotychczasowych limitów wydatków właściwych części budżetu państwa, bez podstaw do ubiegania się o dodatkowe środki na ten cel z budżetu państwa.

Planuje się również pozyskanie środków UE na inwentaryzację i digitalizację cmentarzy. Na moment przygotowania OSR nie jest możliwe określenie uszczegółowienie informacji.

<b>7. Wpływ na konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość, w tym funkcjonowanie przedsiębiorców oraz na rodzinę, obywateli i gospodarstwa domowe – nie dotyczy</b>								
Skutki								
Czas w latach od wejścia w życie zmian		2024	2025	2026	2027	2029	2034	Łącznie (2022-2032)
W ujęciu pieniężnym (w mln zł, ceny stałe z 2023 r.)	duże przedsiębiorstwa	x	x	x	x	x	x	X
	sektor mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw	-2,7	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-3,6
	rodzina, obywatele oraz gospodarstwa domowe	x	x	x	x	x	x	x
W ujęciu niepieniężnym	duże przedsiębiorstwa	Brak wpływu						
	sektor mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw	Stworzenie ram prawnych dla działalności polegającej na prowadzeniu krematorium.						
	rodzina, obywatele oraz gospodarstwa domowe	Projektowana ustawa nie będzie miała wpływu na sytuację ekonomiczną i społeczną rodziny, a także osób niepełnosprawnych oraz osób starszych.						

Niemierzalne	
Dodatkowe informacje, w tym wskazanie źródeł danych i przyjętych do obliczeń założeń	W odniesieniu do wpływu na sektor MŚP w ujęciu pieniężnym – wpływ dotyczy konieczności uzyskiwania wpisu do rejestru działalności regulowanej przez przedsiębiorców prowadzących działalność w branży pogrzebowej. Zgodnie z danymi z REGON przedsiębiorców, prowadzących działalność w podklasie PKD 96.03.Z na koniec 2020 r. było 3 953. Za wpis do rejestru przewidziano opłatę w wysokości 10% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw bez wypłaty nagród z zysku za ubiegły rok, ogłaszanego, w drodze obwieszczenia, przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski”, obowiązującego w dniu złożenia wniosku o wpis do rejestru (analogicznie do Rejestru Podmiotów Wykonujących Działalność Leczniczą), czyli obecnie 665 zł, co pozwoli na uzyskanie rocznych dochodów na poziomie ok. 85 tys. zł, przy czym w pierwszym roku obowiązywania ustawy byłoby to ok. 2,7 mln zł – przy założeniu, że wszyscy przedsiębiorcy, prowadzący działalność w podklasie PKD 96.03.Z. zdecydowaliby się na wpis do rejestru i kontynuowanie działalności.

## 8. Zmiana obciążeń regulacyjnych (w tym obowiązków informacyjnych) wynikających z projektu

Wprowadzane są obciążenia poza bezwzględnie wymaganymi przez UE (szczegóły w odwróconej tabeli zgodności).	<input type="checkbox"/> tak <input checked="" type="checkbox"/> nie
<input checked="" type="checkbox"/> zmniejszenie liczby dokumentów <input checked="" type="checkbox"/> zmniejszenie liczby procedur <input checked="" type="checkbox"/> skrócenie czasu na załatwienie sprawy <input type="checkbox"/> inne:	<input checked="" type="checkbox"/> zwiększenie liczby dokumentów <input checked="" type="checkbox"/> zwiększenie liczby procedur <input type="checkbox"/> wydłużenie czasu na załatwienie sprawy <input type="checkbox"/> inne:
Wprowadzane obciążenia są przystosowane do ich elektronizacji.	<input checked="" type="checkbox"/> tak <input type="checkbox"/> nie x nie dotyczy

Komentarz:

### Zmniejszenie liczby dokumentów:

- likwidacja druku ZLK-5, „Zgłoszenie zgonu lub podejrzenia zgonu z powodu zakażenia lub choroby zakaźnej”;

### Zmniejszenie liczby procedur:

- brak konieczności powiadamiania Inspekcji Sanitarnej w każdym przypadku zgonu w przebiegu choroby zakaźnej – ograniczenie do najgroźniejszych chorób zakaźnych;
- w większości przypadków brak konieczności zgłoszenia zgonu oraz protokołowania zgłoszenia zgonu w USC;
- brak konieczności odrębnego przekazywania przez kierownika USC do GUS danych statystycznych dotyczących osób zmarłych oraz kart zgonu;
- brak konieczności wystawiania karty zgonu na prośbę rodziców dziecka martwo urodzonego;
- brak konieczności przekazywania fizycznej postaci karty urodzenia dziecka martwo urodzonego do USC;

### Skrócenie czasu na załatwienie sprawy:

- skrócenie czasu pomiędzy wystawieniem karty zgonu i karty urodzenia a sporządzeniem aktu zgonu i aktu urodzenia przez kierownika USC – dzięki elektronizacji procedur;
- skrócenie czasu na wystawienie karty zgonu i karty urodzenia – dzięki dostępowi do danych osobowych w systemie teleinformatycznym oraz ograniczeniu wymaganych informacji;
- skrócenie czasu na uzyskanie informacji o miejscu pochówku konkretnej osoby – dzięki stworzeniu rejestru grobów i miejsc pochówku;
- skrócenie czasu oczekiwania na osobę, która stwierdzi zgon i wystawi kartę zgonu - ze względu na wprowadzenie instytucji koronera oraz zwiększenie zakresu podmiotowego uprawnionych do wystawiania karty zgonu;

### Zwiększenie liczby dokumentów:

- protokół zgonu – dokumentacja czynności koronera;
- wprowadzenie protokołu spopielenia;
- wprowadzenie odpisu karty zgonu i karty urodzenia z adnotacją o martwym urodzeniu – w części przeznaczony do pochówku;

### Zwiększenie liczby procedur:

- wydawanie przez państwowego powiatowego inspektora sanitarnego, po uzgodnieniu z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków, w drodze decyzji administracyjnej, nakazu stosowania przez właściciela cmentarza zamkniętego części lub wszystkich przepisów odnoszących się do cmentarza;
- uzyskanie zgody państwowego powiatowego inspektora sanitarnego na dochowanie do grobu kolejnych zwłok, szczątków ludzkich lub popiołów ludzkich, w sytuacji gdy poprzedni pochówek dotyczył osoby zmarłej w przebiegu choroby zakaźnej określonej w przepisach wydanych na podstawie art. 28a ust. 5 ustawy z dnia 5 grudnia 2008 r. o

zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi albo osoby podejrzanej o zakażenie lub zachorowanie na tę chorobę zakaźną;

- uzyskanie opinii państwowego powiatowego inspektora sanitarnego na pochowanie zwłok, szczątków ludzkich lub popiołów ludzkich w budynku kultu religijnego lub na terenie przynależnym do budynku kultu religijnego niebędącym cmentarzem;
- uzyskanie opinii państwowego powiatowego inspektora sanitarnego na pochowanie zwłok, szczątków lub popiołów osoby zasłużonej wobec Rzeczypospolitej Polskiej lub społeczeństwa poza cmentarzem i poza budynkiem kultu religijnego lub terenem przynależnym do budynku kultu religijnego;
- uzyskanie zgody państwowego powiatowego inspektora sanitarnego na ponowne dokonywanie pochówków na cmentarzu lub jego części – w przypadku stwierdzenia na cmentarzu zmian wskazujących na zaistnienie lub możliwość zaistnienia okoliczności, wskutek których teren cmentarza lub jego część przestanie spełniać wymagania;
- uzyskanie zgody właściciela cmentarza oraz opinii państwowego powiatowego inspektora sanitarnego na dochowanie zwłok do istniejącego grobu na zamkniętym cmentarzu;
- przyznanie świadczenia pieniężnego na pokrycie całości lub części kosztów sprawowanej opieki nad grobem osoby zasłużonej dla RP;
- rozpatrywanie przez organy inspekcji sanitarnej wniosków o wpis do rejestru podmiotów wykonujących działalność w branży pogrzebowej;
- wydawanie przez organy inspekcji sanitarnej zaświadczeń potwierdzających wpis do rejestru podmiotów wykonujących działalność w branży pogrzebowej;

## 9. Wpływ na rynek pracy

Projektowana regulacja nie będzie mieć wpływu na rynek pracy.

## 10. Wpływ na pozostałe obszary

<input checked="" type="checkbox"/> środowisko naturalne <input type="checkbox"/> sytuacja i rozwój regionalny <input type="checkbox"/> inne:	<input type="checkbox"/> demografia <input type="checkbox"/> mienie państwowe	<input checked="" type="checkbox"/> informatyzacja <input checked="" type="checkbox"/> zdrowie
-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------	----------------------------------------------------------------------------------	---------------------------------------------------------------------------------------------------

Omówienie wpływu	<p>Opracowanie projektu ustawy przyczyni się do uregulowania m.in. stwierdzania zgonu, ustalania jego przyczyny oraz podejmowania decyzji o wykonaniu badania pośmiertnego w przypadkach, gdy zgon nastąpił poza szpitalem, wydawania i funkcjonowania karty zgonu, karty urodzenia z adnotacją o martwym urodzeniu oraz finansowania zadań związanych ze stwierdzaniem i dokumentowaniem zgonów, w sposób kompleksowy, co zapewni ich przejrzystość i czytelność.</p> <p>Jednocześnie organy państwa uzyskiwać będą dane dotyczące przyczyn zgonów – lepszej jakości i szybciej, co będzie miało pozytywny wpływ na zarządzanie służbą zdrowia szczególnie w warunkach epidemii, a także tworzenie lepszych polityk zdrowotnych.</p> <p>Projekt ustawy będzie miał istotny wpływ na zdrowie ludzi i środowisko naturalne.</p> <p>Nałożenie obowiązku spełniania przez krematorium wymagań organizacyjno-technicznych, w tym warunków procesu spopielenia zwłok lub szczątków ludzkich, a także wymagań emisyjnych i pomiarowych dla instalacji służących do prowadzenia procesu spopielenia zwłok lub szczątków ludzkich (będących częścią krematorium), wynikających z wdrożenia m.in. zaleceń konwencji HELCOM, przyczyni się do redukcji wprowadzania do środowiska pyłu, tlenku węgla i pochodnych rtęci, pochodzących z krematoriów. Stosownie do badań przeprowadzonych na zlecenie Ministerstwa Środowiska stosowanie amalgamatu dentystycznego jest przyczyną emisji rtęci do powietrza ze spalania odpadów starego amalgamatu wraz z odpadami zakaźnymi oraz procesów kremacji zwłok (1,5 ton Hg rocznie).</p> <p>Określenie wymagań dla pozostałych obiektów, tj. kostnic i domów pogrzebowych, ma za zadanie ochronę środowiska i zdrowia ludzkiego przez zapewnienie bezpieczeństwa sanitarno-epidemiologicznego.</p> <p>Określenie bezpiecznych odległości podczas lokalizowania cmentarzy, krematoriów, katakumb i kolumbariów od zabudowy będzie miało pozytywny wpływ na zdrowie ludzi i środowisko naturalne.</p> <p>Proponowane przepisy projektowanej ustawy w zakresie lokalizowania domów pogrzebowych i kostnic poza zabudową mieszkaniową mają wykluczyć negatywny wpływ prowadzonej w nich działalności branży pogrzebowej zarówno pod względem sanitarnym, jak i etycznym, a nawet psychologicznym w odniesieniu do wrażliwych grup ludności, takich jak dzieci, młodzież, osoby chore. Jednym z celów ochrony zdrowia publicznego i środowiska naturalnego jest wyłączenie z dokonywania pochówków terenu cmentarza, w sytuacji gdy dojdzie do zmiany stosunków hydrologicznych lub hydrogeologicznych.</p>
------------------	----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------

Określenie wymagań dla trumny korzystnie wpłynie na środowisko, umożliwi mineralizację zwłok lub szczątków ludzkich, a podczas palenia trumny ograniczy powstawanie substancji szkodliwych dla zdrowia ludzkiego lub zagrażających środowisku naturalnemu.

Do ochrony środowiska i zdrowia publicznego przyczyni się określenie sposobu postępowania ze zwłokami, w tym w zakresie transportu, przechowywania i ekshumacji, mogącymi powodować szkodliwy wpływ na otoczenie, w szczególności zwłokami osób zmarłych na niektóre choroby zakaźne i wysoce zakaźne m.in. przez ograniczenie liczby osób mających kontakt ze zwłokami, stanowiącymi zagrożenie biologicznymi czynnikami chorobotwórczymi oraz ze zwłokami wywierającymi szkodliwy wpływ przez promieniowanie jonizujące. Uświadomi to skalę zagrożenia, a w konsekwencji będzie miało pozytywny wpływ na ochronę środowiska naturalnego oraz zdrowia publicznego.

Pozytywny wpływ projektowanej ustawy w kontekście ochrony zdrowia publicznego będzie miało również określenie sposobu postępowania w przypadku masowej katastrofy lub klęski żywiołowej przez zapewnienie bezpieczeństwa sanitarno-epidemiologicznego.

Na zwiększenie bezpieczeństwa sanitarno-epidemiologicznego pozytywnie wpłynie również umożliwienie łatwiejszego kontrolowania przedsiębiorców prowadzących działalność w branży pogrzebowej – dzięki wprowadzeniu rejestru działalności regulowanej, a także stworzenie rejestru cmentarzy i centralnej bazy danych, obejmującej informacje o grobach i miejscach spoczynku, który zawierać będzie informacje o lokalizacji miejsc pochówku osób zmarłych w przebiegu wybranych, najgroźniejszych chorób zakaźnych.

Proponowane regulacje będą miały pozytywny wpływ na informatyzację państwa przede wszystkim w zakresie cyfryzacji kolejnych obszarów społecznej i państwowej aktywności, tj. procedur związanych z dokumentowaniem zgonów i pochówkami. Wprowadzone regulacje pozwolą również lepiej wykorzystać istniejące zasoby danych – danych medycznych, danych osobowych, danych epidemicznych, danych o odznaczeniach państwowych, a także danych o grobach weteranów, grobach wojennych i zabytkowych.

Powstaną nowe rejestry państwowe: rejestr cmentarzy, a także rejestr przedsiębiorców prowadzących działalność w branży pogrzebowej. Powstanie również centralna baza danych, obejmująca informacje o grobach i miejscach spoczynku.

#### **11. Planowane wykonanie przepisów aktu prawnego**

Projektowana ustawa wejdzie w życie w terminie określonym w ustawie Przepisy wprowadzające ustawę o cmentarzach i chowaniu zmarłych.

#### **12. W jaki sposób i kiedy nastąpi ewaluacja efektów projektu oraz jakie mierniki zostaną zastosowane?**

Efekty projektowanych rozwiązań będą natychmiastowe i nie wymagają pomiarów. Regulacja ma na celu usunięcie obecnych, archaicznych przepisów i wprowadzenie rozwiązań dostosowanych do obecnych uwarunkowań prawnych i faktycznych.

#### **13. Załączniki (istotne dokumenty źródłowe, badania, analizy, itp.)**

1. Rozwiązania wskazanych problemów w innych krajach
2. Wykaz nowych zadań organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej